

Születésnap i köszöntő, azaz egy ünnepi vers indította el év elején a közösségi médiában azt a sosem látott verslavinát, amely hamar közösségi versünneppé nőtte ki magát. Szabó T. Anna csak megosztotta a Facebookon *A férfi, ha*

68 Gyöngyösi Lilla

MILYEN VAGY TE, ÉS MILYEN ÉN

Szabó T. Anna – Lackfi János

és mások: *Ver slavina – A nő*

meg a férfi

negyven... című versét, amit néhány éve Lackfi János születésnapjára írt – az ünnepezt viszont ezúttal válaszolt, amelyre a költő újabb verssel vágott vissza. A verspárbajba aztán egyre többen bekapcsolódtak, hivatlan, mégis szívesen látott vendégként gazdagítva a virtuális születésnap i partit. A januári eseményt – még

az internet korában is – egy kézbe vehető kötet koronázza meg: a *Ver slavina* alighanem az utóbbi évek legszokatlanabb hátterű versgyűjteménye.

A szerteágazó megosztások, viszontválaszok hálózatossága csakis az interneten valósulhatott meg, az Athenaeum Kiadó mégis úgy döntött – éles szemmel felfigyelve erre a szokatlan költészeti jelenségre –, hogy kötetbe rendezi a januári spontán akció gyümölcsét. Van-e még létjogosultsága a nyomtatott formátumnak a hiperhivatkozások és az áttekinthetetlen mennyiségű adat korában? A *Ver slavina* éppen a könyvformátum fogyatékoságait fordítja előnyére: a válogatás és szerkesztés rendet vág az elszabaduló káoszban, azaz a kötet kínálta keresztmetszet logikai és minőségi szempontok mentén rendezte össze a játék alatt született verseket.

Hiszen játék volt mindez; így a *Ver slavina* inkább a szokatlan esemény dokumentálásaként érdekes (és értékes), mint esztétikailag. Az, hogy egyetlen költemény így megmozgasson „hivatásos” költőket és műkedvelőket, hogy egy kortárs költeménynek – végre pozitív kicsengésű – eseményjellege és hírneve legyen, hogy ilyen széles olvasóközönséget elérjen néhány félig tréfás vers, valószínűleg példátlan. Így a versek minősége szinte mellékes: kicsit az az érzésünk támadhat, mintha a kávéházi költők szalvétára írt vázlatait, ujjgyakorlatait mentené át kötetbe az értük rajongó utókor, de se baj. Sokkal érdekesebb, ahogy a művek párbeszédbe lépnek, felelnek, vitáznak egymással, vagy rákontráznak a másokra, újabb és újabb szempontokat vetnek be, nem várt távlatokat nyitva a férfi–nő–életkor problémakörben.

Lackfi János 2011-ben volt negyvenéves, a lavina mégis most indult el – de számít ez a tény bármit is? Ahogy nőtt a résztvevők száma, úgy bővült a versek témája is: a negyvenéves férfiakról, majd nőktől eljutunk magáig az

emberig, aki mindegy, hány éves, milyen nemű, csak él, létezik, itt és most. Távolságtartóbb helyzetgyakorlatok és személyes vallomások, szűkszavú fricskák és teljességre törekvő megfigyelések váltakoznak a játékot dokumentáló kötetben. Azaz a *Verlavina* nem csupán az eseményt örökíti meg, hanem egy korállapotot is – egyfajta antológiaként rögzíti, ho-

69

gyan gondolkodunk ma a férfi-női szerepekről, párkapcsolatokról, öregedésről. És ez nem kis szó. Könnyedség és bölcsesség, önirónia és váratlan mélységek – a kötet kínálta pillanatkép éppen a sokszínűsége miatt lesz hiteles.

A *Verlavinában* tizenhat szerző negyven, egymástól igencsak különböző verse kapott helyet. Jellemzően „hivatásos” költők művei: a lavina elindítói, azaz Szabó T. Anna és Lackfi János mellett szerepel Acsai Roland, Demény Péter, Györe Gabriella, Hartay Csaba, Jónás Tamás, László Noémi, Lázár Júlia, Kiss Judit Ágnes, Kun Árpád, Mesterházi Mónika, Mészöly Ágnes, Molnár Krisztina Rita, valamint Botos Máté, a Pázmány Péter Katolikus Egyetem bölcsészkarának dékánja. A borító szerint: *Szabó T. Anna, Lackfi János és még sokan mások*. Jó olvasni ezt, hogy *és még sokan mások*. A régi magyar filmek stáblistáira emlékeztet: ez a gesztus számomra mindig is azt jelentette, hogy a filmkészítés csapatmunka, s bár a hely szűke miatt mindenkit nem lehet felsorolni, az utolsó statiszta is megérdemli, hogy megemlékezzünk róla. Lehet-e a versírás is csapatmunka? A januári akció bebonyította, hogy igen: az internet demokratikussága bárkit költővé emelt, akár csak néhány napra is, aki beszállt a játékba. Az ismeretlen költők művei pedig még akkor is hozzájárultak a játék sikerességéhez, ha végül a kötetbe nem kerültek bele. Hiszen ha csak átmenetileg is, de potenciálisan bárkihez eljuthattak, és további, akár a *Verlavinában* helyet kapó szerzőket inspirálhattak versírásra – így vált a lavina megállíthatatlanná. A *sokan mások* tehát a kimaradó, immár névtelenségbe burkolózó szerzőkről is megemlékezik.

Mégis van ebben valami ellentmondás. A *Verlavina* – patetikusan szólva – a pillanatnyiságból az örökkévalóságba emelte a kiválasztott költeményeket azzal, hogy nyomtatásra méltónak ítélte őket. Ez pedig mégiscsak egyfajta rangot jelent, rangsorolást. Furcsa helyzet, hiszen szembemegy az egész esemény lényegével, a lavinajelleggel, a demokratikussággal, a spontaneitással. Félreértés ne essék, a *Verlavina* remekül szerkesztett kötet, ügyesen rendezí egymás után a verseket, látványos kapcsolatokat támaszt közöttük és stílusosan, tematikailag széles spektrumot mutat fel – de több kérdés is felvetődik. Egyrészt vitatható, hogy az alkalmi versek minősége minden esetben indokolja-e a nyomtatott megjelenést – igaz, itt felmentést adhat a tünékeny januári esemény dokumentálásának szándéka. Másrészt

Uj Forrás 2016/10 – Gyöngyösi Lilla: Milyen vagy te, és milyen én
Szabó T. Anna – Lackfi János és mások: *Verlavina* – A nő meg a férfi

ezeknek a versek a célja, küldetése nem az volt, hogy később kötetbe rendeződjenek. A válogatás tanulságos és szórakoztató, mégis az lehet az érzésünk, hogy ezeknek a verseknek nem itt volna a helyük. Olyan, mintha a közösségi médiában különösen aktív Lackfi János #lackfimém elnevezésű sorozatát adnák ki nyomtatásban: a pillanatnyiságot, rögtönzést egyébként is kedvelő Lackfi ezeken a képeken klasszikus, jól ismert verssorokat gondol újra, ír át vicces hangnemben. Nem ritka, hogy a mémek alatti hozzászólásokban az olvasók is megosztják a saját verzióikat, azaz minden lackfimém egy-egy mini-verslavinát indít el. Lenne-e létjogosultsága kiadni ezekből a mémekből és hozzászólásokból egy nyomtatott válogatást? A *Verlavina* után nem is elképzelhetetlen az ötlet.

A *Verlavina* tehát elszakad a forrásától, a versek eredeti létmódja az új kontextusban megváltozik: az ujjgyakorlatok klasszicizálódnak, a szeretgázó mozgalom letisztul. Az ellentmondásokat talán az oldhatja fel, ha külön kezeljük az internetes akciót és a *Verlavinát* mint kötetet: a maga nemében mindkettő üdítő és örömteli jelenség, hiszen aláhúzzák, hogy a költészetnek korántsem áldozott le, a megváltozott kultúrafogyasztási szokások között is utat törhet magának. A versek az internetnek köszönhetően minden korábbinál szélesebb közönséghez elérhetnek, miközben a könyvforma és a szelekció az utókorra is gondol. A januári pezsgés izgalmát aligha ismétli meg a karcsú, egy lendülettel végigolvasható kötet, de felidézheti az eseményt azok számára, akik élőben követték. Eközben pedig gazdagsága és sokszínűsége miatt saját jogán is értékes gyűjteményről van szó: a *Verlavina* olyan kötet, amihez érdemes vissza-visszatérni. Hiszen megfejtethető-e valaha a titok: milyen a férfi, és milyen a nő? (*Athenaeum, Budapest, 2016*)

